

Lapsesõbralik kohtupidamine: põhiterminid

Mis on õigused?	3
Mis on lapse parimad huvid?	4
Mida tähendab kaitse diskrimineerimise eest?	5
Mis on kaitse?	6
Mis on kohus?	7
Mis on menetlus?	8
Mis on tsiviilmenetlus?	9
Mis on kriminaalmenetlus?	10
Mis on kohtuistung?	11
Tõendid / laste ütlused	12
Kes on ohver?	13
Kes on süüdistatav?	14
Kes on tunnistaja?	15
Mis on õigus teabele?	16
Mis on õigus ärakuulamisele?	17
Mida tähendab konfidentsiaalsus?	18
Mida politseiametnikud teevad?	19
Kes on advokaat?	20
Prokurör	21
Kes on kohtunik?	22
Kes on sotsiaaltöötaja?	23
Kes on psühholoog?	24
Kes on eestkostja?	25
Milline on vanemate vastutus?	26
Teised toetust pakkuvad isikud	27
Millal on õigus lapsesõbralik?	28
Millised on lapsesõbralikud ruumid?	29
Mis on lapsesõbralik teave?	30
Mida tähendab põhjendamatu viivituste vältimine?	31

Mis on õigused?

Õigused esindavad seda, mida iga laps maailmas, sh sina, peaksid saama teha või omada.

Näiteks peaksid kõik lapsed saama koolis käia või haigena arsti juurde minna ning kõiki lapsi tuleks kohelda hästi ja ilma vägivallata.

Mis on lapse parimad huvid?

Kui täiskasvanud teevad sind puudutavaid otsuseid, peaksid nad kaaluma, kas see otsus on sinu jaoks hea või mitte. Nad peaksid tegema ainult selliseid otsuseid, mis on sinu jaoks parimad.

Näiteks kui vanemad lahutavad, tuleks otsus selle kohta, kus ja kellega hakkab laps edaspidi elama, teha selliselt, et lahendus oleks parim lapse, mitte tema ema või isa jaoks.

Mida tähendab kaitse diskrimineerimise eest?

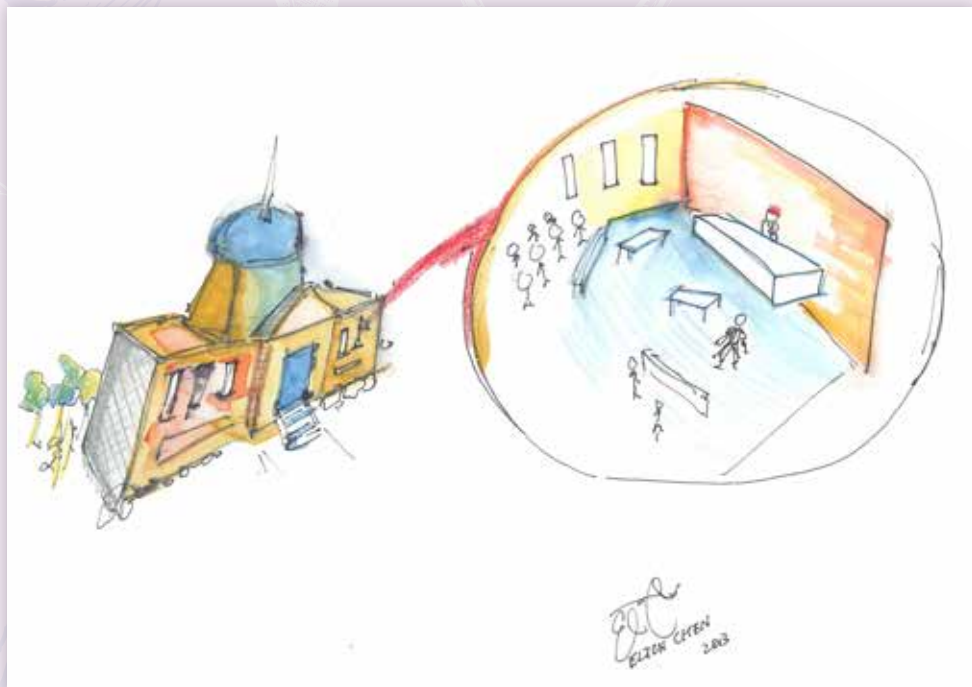
Kõiki lapsi tuleks kohelda ühtemoodi, olenemata sellest, kes nad on, kus nad elavad, mida nende vanemad teevad jne.

Samas on lapsi, kes vajavad eritoetust, nt vaesed lapsed võivad vajada abi, et õpikute ostmiseks raha leida; ratastoolis lapsed võivad hoonetesse sisenemisel abi vajada; lapsed, kes ei kuule või ei saa rääkida vajavad kedagi, kes nendega viipekeeles suhtleks.

Mis on kaitse?

Kaitse on miski, mille tõttu sul ei ole vaja karta, et keegi või miski võiks sulle haiget teha. Lapsi tuleks kõige halva eest kaitsta. Sellepärast peaksid nad alati paluma abi inimestelt, kes oskavad neid kaitsta, nt õpetajalt, emalt või isalt või mõnelt teiselt inimeselt, keda nad usaldavad.

Mis on kohus?

Kohus on koht, kus probleemidesse sattunud inimesed arutavad oma probleeme kohtuniku ees ja püüavad seda lahendada. Kohtutöötajad kuulavad ära, mida asjaosalistel öelda on, ja otsustavad siis, kuidas probleemi lahendada. Lapsi võidakse küsitleda mõnes teises kohas väljaspool kohut, et neid sel viisil kaitsta.

Mis on menetlus?

Menetlus hõlmab kõiki neid tegevusi, mille abil kohus otsustab, kas keegi tegi midagi ebaseaduslikku ja kas inimestevahelist probleemi on võimalik lahendada. See võib võtta päris kaua aega ning mitmed inimesed kutsutakse kohtusse oma arvamust avaldama ja juhtunust rääkima. Lõpliku otsuse teeb kohtunik.

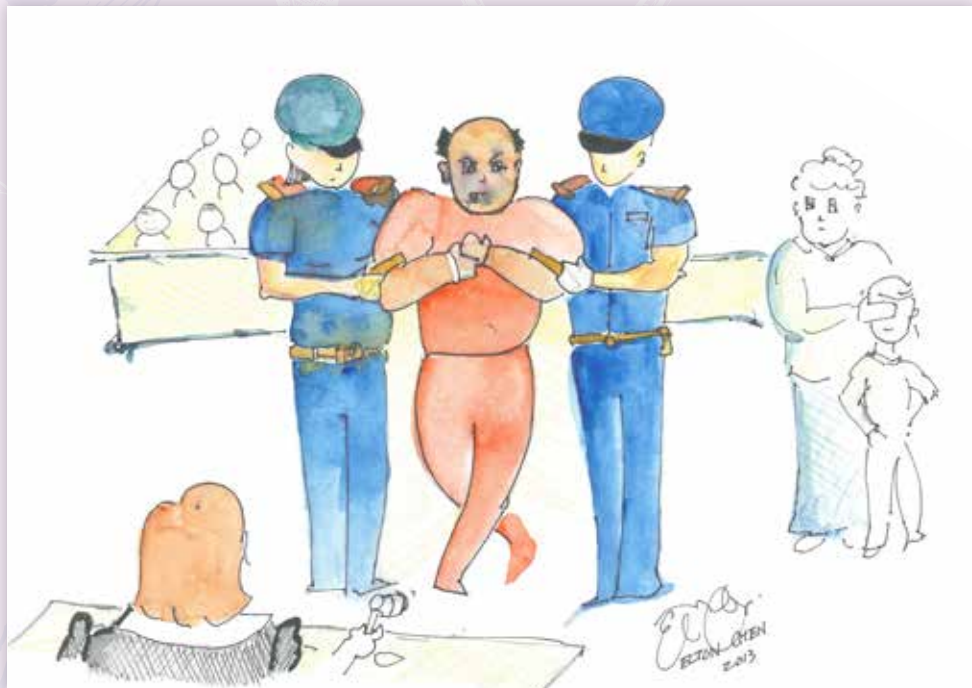
Mis on tsiviilmenetlus?

Tsiviilmenetlusega on tegu siis, kui erinevad kohtus töötavad täiskasvanud arutavad, kuidas kahe või enama inimese vahel tekkinud probleemi lahendada.

Näiteks kui lapsevanemad otsustavad, et nad ei taha enam koos elada, siis otsus lapse tulevase elukoha kohta tehakse tsiviilmenetlusega.

Mis on kriminaalmenetlus?

Kriminaalmenetlus leiab aset siis, kui erinevad kohtus töötavad täiskasvanud uurivad ja otsustavad, kas kuritegu on toime pandud või mitte ning millised on selle teo tagajärjed.

Mis on kohtuistung?

Kohtuistung on koosolek, mille käigus erinevad inimesed räägivad juhtunust ja arutavad seda. Need inimesed on: kohtunik, advokaadid, isik, keda süüdistatakse millegi ebaseadusliku kordasaatmises (süüdistatav), isik, kellele on kahju tekitatud (ohver), isik, kes nägi/kuulis, et toimus midagi ebaseaduslikku (tunnistaja), ja mõnikord omavahel tülisse sattunud inimesed, nt lahutav abielupaar.

Tõendid / laste ütlused

Ütlusi pead sa andma siis, kui üks või mitu inimest sulle juhtunu kohta küsimusi esitavad või sinult küsivad, mida sa kuulsid või nägid. Sa ei pea nende küsimustele vastama, kui need tekitavad sinus ebamugavust või hirmu või panevad sinu jaoks kalli inimese raskesse olukorda.

Kes on ohver?

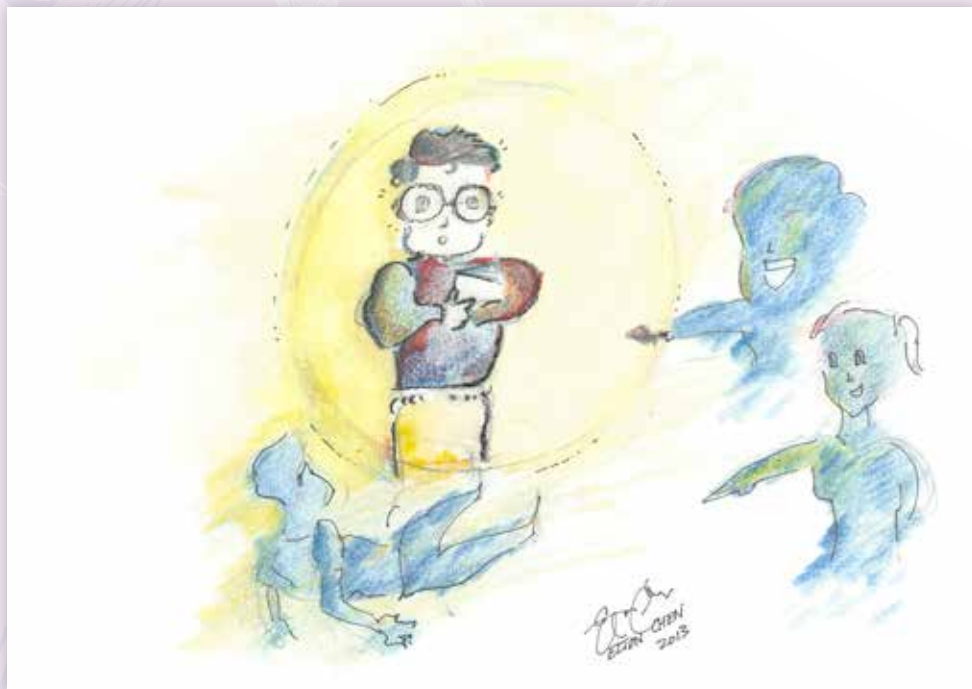
Ohver on isik, kellele keegi/miski on liiga teinud.

Kes on süüdistatav?

Süüdistatav on isik, keda kahtlustatakse mõne ebaseadusliku teo toimepanemises.

Kes on tunnistaja?

Tunnistaja on keegi, kes juhtunut nägi/kuulis või kes teab midagi, mis aitab juhtunu kohta tõe välja selgitada.

Mis on õigus teabele?

Täiskasvanud peaksid sulle selgitama, kust saada abi, millal sa pead kohtusse minema ja kui kauaks sa sinna jääd, kes seal kohal on, mis seal toimub, mis küsimusi sulle esitatakse ja kuidas seadus sind kaitseb. Nad peaksid ka selgitama, kuidas sinu olukord lahendati ja mida see sinu jaoks tähendab.

Mis on õigus ärakuulamisele?

See õigus tähendab seda, et kohtunikud, advokaadid ja politseinikud peavad su ära kuulama. Näiteks võid sa soovida, et kohtunik või mõni advokaat su kohtus ära kuulaks. Mõnikord ei pruugi seda juhtuda. Näiteks siis, kui sa seda ei soovi või kui sa oled liiga noor või kui see paneks sind ennast ebamugavalt tundma.

Sinu arvamust peab arvestama. Samas ei pruugi täiskasvanute otsus alati olla selline, nagu sina soovid. Sel juhul peaksid nad sulle otsuse põhjuseid selgitama.

Mida tähendab konfidentsiaalsus?

Konfidentsiaalsus tähendab seda, et sind sinu olukorras aitavad isikud on ainukesed, kes tohivad sinu lugu teada. Nad peavad seda saladuses hoidma ja võivad seda teistele rääkida ainult siis, kui sind ähvardab mingi oht.

Näiteks kui sa räägid oma probleemist advokaadile, psühholoogile või sotsiaaltöötajale, siis võivad nad sellest kellelegi teisele rääkida ainult siis, kui sind ähvardab mingi oht.

Mida politseiametnikud teevad?

Kui politseinikud avastavad, et keegi on teinud midagi ebaseaduslikku, siis panevad nad juhtunu kirja ja peavad valesti käituvat isiku kinni. Samuti panevad nad inimesi vangi pärast seda, kui kohtunik on otsustanud, et need inimesed tegid midagi ebaseaduslikku. Politseinikud peavad sind alati austama ja kaitsma.

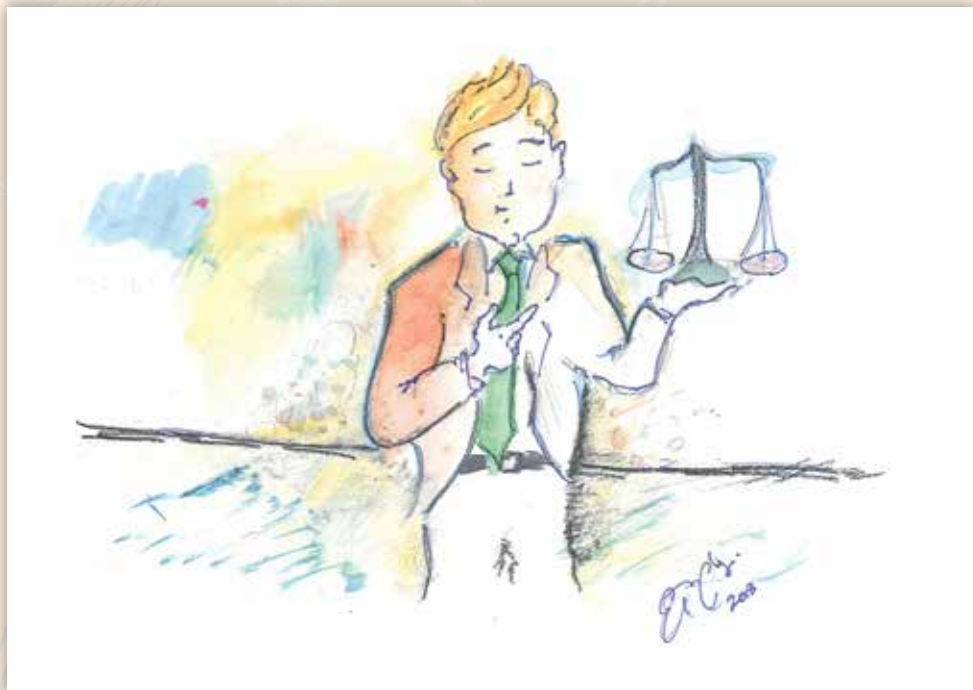
Kes on advokaat?

Advokaat on isik, kes tagab, et sinu õigused oleksid kaitstud ja menetlus oleks õiglane. Kui on midagi, mida sa ei mõista, või kui sa tunned end ohustatuna, siis võid oma advokaadiga rääkida ja ta selgitab sulle, kuidas ta saab sind aidata. Advokaat peab hoidma salajas kõik, mida sa talle räägid.

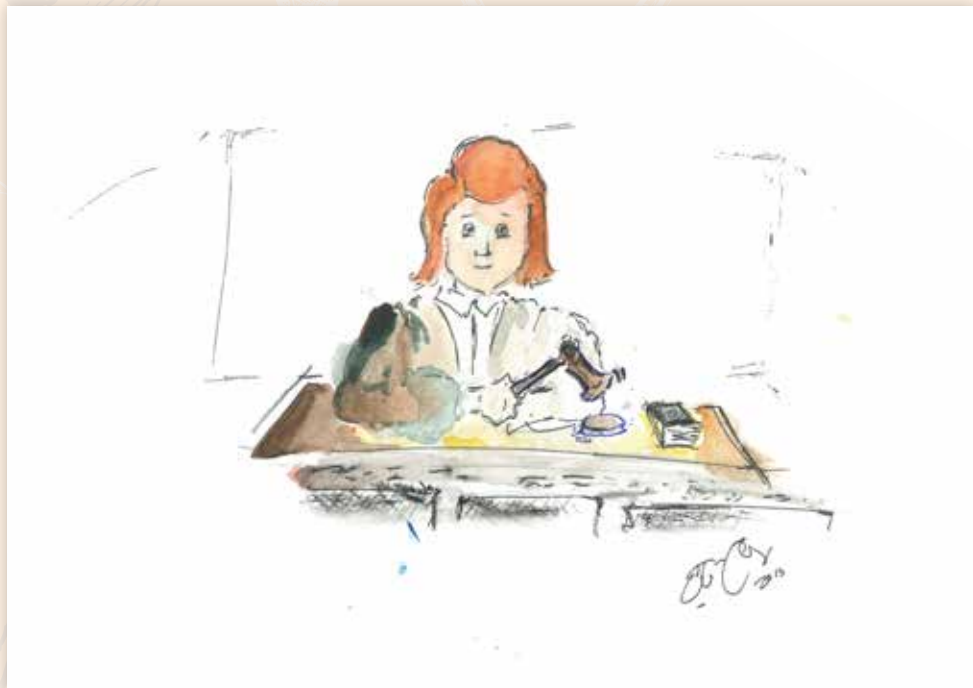
Ebaseaduslikus teos süüdistataval isikul on samuti advokaat, kes püüab näidata, et süüdistatav isik ei ole tegelikult süüdi.

Prokurör

Prokurör on isik, kes peab näitama ja tõestama, et toime on pandud ebaseaduslik tegu ja süüdistatav isik vastutab selle eest. Prokurör kaitseb ka ohvrite ja tunnistajate õigusi. Prokurör töötab valitsuse heaks ja tema ülesanne on kaitsta kõiki riigis elavaid inimesi.

Kes on kohtunik?

Kohtunik on isik, kes tagab, et inimesed austaksid seadusi ja järgiksid kohtu reegleid. Kohtunikud otsustavad, kas midagi ebaseaduslikku on toime pandud, ja püüavad leida lahendust inimeste vahel tekkinud probleemile.

Kes on sotsiaaltöötaja?

Sotsiaaltöötaja on isik, kes saab sind mitmel moel aidata. Kui sa oled ohus, siis saavad sotsiaaltöötajad otsustada, kuidas sind kaitsta; nad saavad sulle küsimusi esitades välja selgitada, kas sa oled hädas; nad võivad soovitada sul rääkida teiste inimestega, kes saavad sind aidata.

Kes on psühholoog?

Psühholoog on inimene, kellega sa saad oma tunnetest rääkida. Kui tunned viha, kurbust, hirmu vms, siis võid sellest psühholoogile rääkida. Psühholoogid kuulavad su ära ja annavad sulle nõu, kuidas ennast paremini tunda.

Kes on eestkostja?

Eestkostja on täiskasvanu, kes vastutab lapse heaolu eest juhul, kui lapsel ei ole vanemaid või kui vanemad ei saa oma lapse eest hoolitseda.

Näiteks juhul, kui lapsel ei ole vanemaid ja tema eest hoolitseb vanaema, on vanaema selle lapse eestkostja.

Milline on vanemate vastutus?

Enamasti kuulub sinu eest hoolitsemine su vanemate vastutusalasse. Mõnes peres on vanemaks ainult ema, mõnes ainult isa, mõnes aga mõlemad. Kahjuks võib vanematel mõnikord olla omavahelisi või hoopis isiklikke probleeme, mistõttu võivad nad teha haiget teineteisele. Kohtus võidakse neilt küsida, mida nad sinu olukorrast arvavad.

Teised toetust pakkuvad isikud

Kui sinu juhtumit kohtus arutatakse, võivad sulle abi osutada ka teised inimesed peale nende, kellest me juba rääkisime. Näiteks võivad nad räägitava sinu keelde tõlkida, kui sa ei räägi teiste selles riigis elavate inimestega sama keelt, või aidata sind muul moel, kui sa peaksid seda abi vajama.

Millal on õigus lapsesõbralik?

Õigus on lapsesõbralik siis, kui inimesed sind menetluse ajal hästi kohtlevad, olenemata sellest, miks sa oled sellesse kaasatud.

Millised on lapsesõbralikud ruumid?

Kui sa lähed kohtusse või politseijaoskonda või kohtud inimestega, kes sind seal küsitlevad, siis peaks seal olema selline ruum, kus sa tunned end mugavalt. Selles ruumis võivad olla mõned mänguasjad, joonistustarbed, raamatud, mängukonsool, ehk ka midagi süüa ja juua. Sa peaksid ennast seal hästi ja kaitstuna tundma.

Mis on lapsesõbralik teave?

Teavet ja nõuandeid tuleks sulle anda viisil, mis oleks sulle arusaadav, ning inimesed peaksid sinuga sõbralikult ja selgelt rääkima. Sul peab olema võimalik esitada nii palju küsimusi kui vaja, et sa saaksid kõigest aru.

Mida tähendab põhjendamatute viivituste vältimine?

Kui lapse asja kohtus arutatakse, siis peavad kõik juhtumi lahendamises osalevad isikud kiiresti tegutsema ja kohtunik peaks otsuse tegema võimalikult ruttu. See tähendab, et otsuste tegemisel ja menetluses ei tohi olla viivitusi.

LAPSESÕBRALIK KOHTUPIDAMINE: PÕHITERMINID

- ÜLDTERMINITE LOETELU
- ERIÕIGUSTE LOETELU
- KOHTUMENETLUSES OSALEVATE ISIKUTE LOETELU
- LAPSESÕBRALIKKUSE ASPEKTID

European Union Agency for fundamental rights
Schwarzenbergplatz 11
1040 Wien
Austria

